

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
I. ZUBNÍ INSTRUMENTÁŘKA (BAŽANT)	7
Funkční a platové zařazení zubních instrumentárek	8
Označení a vzdělání osob činných v oboru péče o chrup	9
II. STOMATOLOGIE A JEJÍ ROZDĚLENÍ (BAŽANT)	11
III. ANATOMIE (ADAM)	12
A. Část všeobecná	12
Buňka	12
Základní tkáně (1. epithelová tkáň, 2. nervová tkáň, 3. svalová tkáň, 4. pojivová tkáň, 5. tělní tekutiny)	13
B. Část speciální	15
Anatomie dutiny ústní	15
Kosti lební	15
Horní čelist	16
Dolní čelist	17
Čelistní kloub	19
Zuby	19
Zubní tkáně	20
Ozubice	21
Chrup mléčný (prořezávání, popis zubů)	22
Výměna denticí	22
Chrup stálý	22
Značení zubů	25
Chrup jako celek	27
Jazyk	29
Žlázy slinné	29
Svaly (mimické, žvýkací)	30
Cévy	31
Nervy	32
IV. FYSIOLOGIE (ADAM)	33
A. Část všeobecná	33
Základní vlastnosti buňky	33
Přeměna látek a energie	33
Osmotický tlak	33
Koloidní prostředí	34
Fermenty	34
Životní podmínky lidského organismu	34
B. Část speciální	35
Fysiologie dutiny ústní	35
I. Přijímání a zpracování potravy	35
Složka mechanicko-dynamická	35
1. Chrup — jeho význam a funkce	35
2. Žvýkací svaly	35

a) pohyby při otvírání a zavírání úst	36
b) pohyby čelistí dopředu a dozadu	38
c) pohyby do stran	39
artikulace	40
funkční index	40
3. Svalstvo tváří a jazyka	40
Složka chemicko-fermentativní	40
1. slina	40
2. mikrobní flora dutiny ústní	41
II. Vnímání chuti, hmatu, bolesti a tepla v dutině ústní.	42
1. Chut	42
2. Hmat	42
3. Bolest	43
4. Teplota	43
III. Tvoření hlasu a řeči	43
Pomocný slovníček latinských a odborných výrazů	44
Slovniček latinských názvů	44
Slovniček odborných výrazů	45
V. ONEMOCNĚNÍ V ÚSTNÍ DUTINĚ (ADAM)	47
I. Zubní kaz (kaz akutní, chronický, zastavený)	47
Theorie o vzniku kazu	47
II. Choroby zubní	48
A. Choroby dřeně	48
a) Zvýšená citlivost zuboviny	48
b) Překrvání dřeně	48
c) Zánět dřeně	49
d) Odumření dřeně	50
e) Sněť dřeně	50
B. Choroby ozubice	50
a) Zánět ozubice	51
b) Zánět okostice	52
c) Flegmona	52
d) Osteomyelitis	53
C. Choroby parodontia	53
a) Atrofie	53
b) Gingivitidy	53
c) Parodontosy	54
Dentitio difficilis	54
III. Zánětlivá onemocnění ústní sliznice	55
A. Gingivitis (akutní, chronická, hyperplastická, vředovitá)	57
B. Noma	58
C. Afty	58
IV. Změny v dutině ústní při infekčních chorobách	59
1. Choroby virusové	59
a) Opar	59
b) Slintavka	60
c) Zánět přívěsní žlázy	60
d) Spalničky	61
2. Choroby mikrobního původu	61
a) Spála	61
b) Záškrt	61
c) Moučnívka	61
3. Infekční choroby specifické	62
a) Syphilis	62
b) Tuberkulosa	62
c) Aktinomykosa	62
V. Nádory v ústní dutině	63
1. Nádory zubního původu	63
2. Epulis	63
3. Nádory pojivové a epithelové (nezhoubné, zhoubné)	63

VI. ZAŘÍZENÍ PRACOVNÍHO MÍSTA STOMATOLOGA (BAŽANT)	66
Vybavení pracovního místa	66
Osvětlení	66
Zubní vrtačka	69
Elektromotor	69
Udržování	70
Poruchy	70
Náhradní díly k vrtačce	70
Nožní spouštěč	71
Udržování spouštěče	71
Převod	71
Udržování převodu	72
Poruchy kladkového převodu	72
Zubní souprava	73
Plivátko	74
Sloupové plivátko	76
Jednoduché plivátko	76
Stojanová vrtačka	77
Šlapací vrtačka	77
Kombinovaná vrtačka	78
Zubní křeslo	78
Úloha instrumentářky	79
Udržování křesla	81
Skládací křeslo	81
Sterilisátory	81
Pracovní stolky	82
Skříně	82
Schránky na kořenové nástroje, podávková pinseta a toulec	84
Léčiva, vata a pomocné hmoty	85
Nádoba na odpadky	87
VII. NÁSADCE (BAŽANT)	90
Rovný násadec	90
Základní součásti	90
Vyzkoušení nového násadce	91
Udržování	91
Rozebírání	91
Skládání	94
Běžné poruchy	96
Kolénka	96
Krycí základní součásti	99
Udržování	99
Rozebírání	99
Skládání	99
Poruchy	100
VIII. STOMATOLOGICKÉ NÁSTROJE (ADAM, BAŽANT, VOLDŘICH)	101
Nástroje v konservačním zubním lékařství (Bažant)	101
Vyšetřovací nástroje	101
Zrcátko	101
Pátradlo	102
Pinseta	103
Stříkačka na vodu	103
Vykukovač a balónek na vzduch	105
Prostředky k separování zubů	106
Pozvolné oddálení zubů	106
Rychlé oddálení zubů, separátory	107
Separační pilníčky a pásky	107
Separační disky	107

Nástroje, bránící přístupu slin do oper. pole	108
Násoska na sliny	108
Ústní držák	108
Nástroje k úpravě dutiny	109
Ruční nástroje k úpravě dutiny	109
Dlátka na sklovину	109
Exkavátory	110
Broušení dlátek	110
Broušení exkavátorů	111
Rotační nástroje	112
Vřeténko	112
Brousksy	112
Diamantované brousksy	112
Korundované brousksy (udržování)	113
Karborundové brousksy	113
Brousksy pro vřeténka	114
Disky	114
Stojánky na disky	115
Vrtáčky	115
Stojánky na vrtáčky	117
Finírky	121
Nástroje pro plastické výplně	123
Lopatka	123
Skleněná deska	124
Výplňové nástroje	124
Nástroje na amalgam	124
Nosiče na amalgam	124
Pistole na amalgam	124
Cpátka	125
Hladítka	125
Kombinace hladítka a cpátka	125
Nástroje na prozatímní výplňové hmoty	125
Matrice	127
Nástroje na ošetřování dřeně a kořenových kanálků	128
Jehly do kanálků	128
Vchodové rozšiřovače	129
Dřeňové jehly	131
Čištění	131
Rozšiřovače ruční (pronikače, krysí ocásky)	131
Protahováčky	132
Rozšiřovače rotační (pronikače, kořenové vrtáčky, amputační vrtáčky)	132
Nástroje k plnění kořenů	134
Rotační plniče	134
Schema normálního vybavení pracovního místa stomatologa kořenovými nástroji	136
Nástroje na odstraňování zubního kamene	138
Rotační nástroje k čištění zubů (kartáčky, gumové kotoučky)	138
Nástroje ve stomatochirurgii (Adam)	139
Extrakční nástroje	139
A. Kleště	139
B. Páky	141
Vlastní chirurgické nástroje (injekční stříkačky, chirurgická pátradla, skalpely, raspatorium, pinsety, chirurgické lžíčky, peány, háky, nůžky, dláta, nástroje k šití ran, zaváděč drénu, kostní kleště, rozvěrač čelistí)	143
Nástroje k ošetřování chorob parodontu (Bažant)	149
Prothetické nástroje a přístroje (Voldřich)	151
Nástroje rotační	151
Karborundové brousksy	151
Diamantované brousksy	152
Korundované brousksy	154
Disky	154

Disky ocelové	154
Disky vulkarbo	154
Papírové disky	155
Kovové rotační nástroje	157
Speciální prothetické nástroje	158
Nástroje kerunkové (dentimetry, nůžky na plech, kleště k úpravě obroučky, kleště na zpracování drátů)	158
Nástroje a potřeby pro pořizování otisků	162
Potřeby pro přípravu otiskovacích hmot	162
Otiskovací lžice	165
Kroužky pro otisky jednotlivých zubů	169
Ostatní drobné instrumentarium	170
Některé laboratorní přístroje	172
Přístroje artikulační	173
Lící přístroje	175
Elektrická bruska a leštička	177
IX. STOMATOLOGICKÉ MATERIÁLY (BAŽANT, VOLDŘICH)	178
Výplňové hmoty (Bažant)	
Prozatímní cementy	178
Označování dávek	179
Rozdělávání	180
Zinkoxydové pasty s etherickými oleji	180
Gutaperča	183
Polotuhé prozatímní výplňové hmoty	184
Fosfátové cementy	184
Antiseptické cementy	187
Mědnatý cement	187
Silikofosfátové cementy	187
Aristos	187
Tellurit	187
Silikátové cementy	187
Amalgam	190
Rtuť	193
Měděný amalgam	195
Rychle polymerující pryskyřice	195
Výběr barev	195
Zpracování	196
Prothetické hmoty (Voldřich)	
Otiskovací hmoty	197
Otiskovací hmoty thermoplastické	197
Thermoplastické otiskovací hmoty složené	197
Otiskovací gutaperči	199
Zvratné hydrokoloidní hmoty	200
Otiskovací hmoty tuhnoucí chemickou reakcí	200
Sádra	200
Otiskovací sádra	201
Nezvratné hydrokoloidní hmoty — algináty	202
Zinkoxydeugenolové pasty	204
Otiskovací umělé pryskyřice	206
Modelové hmoty	206
Modelové sádry	206
Podrobné modely	207
Stomatologické vosky	207
Inlayové vosky	208
Laboratorní vosky licí	208
Modelovací vosky	208
Lepicí vosky	209
Zatmelovací hmoty	209
Brousicí a lešticí hmoty	210
Karborund	210

Korund	210
Diamant	211
Arkansas	211
Křemitý písek	211
Pemza	211
Kysličník chromitý	211
Kysličník železitý	211
Plavená křída	211
Hmoty používané pro zhotovování náhrad	212
Kovy	212
Stomatologické slitiny drahých kovů	212
Zlato	212
Ryzost zlatých slitin	213
Platina	217
Paladium	217
Běžné stomatologické slitiny ušlechtilých kovů a jejich složení	217
Slitiny skupiny A	218
Slitiny skupiny B	218
Slitiny skupiny C	219
Vysokotavitelné slitiny kovů obecných	219
Nerezavějící ocel	219
Slitiny chrom-niklové a chrom-kobaltové	219
T. zv. náhradní kovy	219
Pájky	220
Razidlové kovy	220
Umělé pryskyřice	220
Monomer	221
Polymer	221
Polymerace	222
Rychle polymerující umělé pryskyřice	222
Kaučuk	222
Stomatologické porcelány	223
Umělé porcelánové zuby	223
Umělé frontální zuby	223
Umělé distální zuby	226
Umělé zuby pryskyřičné	226
Volba barvy a tvaru umělých zubů	227
X. LÉČIVA VE STOMATOLOGII (s dodatkem o obvazovém a šicím materiálu)	228
(ADAM)	228
Rozdělení léčiv podle místa působení	228
Podávání léků [ústy, dýchacími cestami, kůži (vtíráním) vstříkováním (injekce), konečníkem	228
Tvary léčiv (prášky, tablety, pastilky, pilulky, tinktury, léčivé roztoky, směsi, nálev, odvar, masti, pasty, zubní pasty, náplasti, čípky, klysmata, injekce)	229
Rozdělení léků podle účinku	231
Seznam léků, které se užívají ve stomatologii nejčastěji	231
XI. HYGIENA ORDINACE, DESINFEKCE, STERILISACE (ADAM)	241
Čistota	241
Antisepse	241
Desinfekce	241
1. Alkoholy	242
2. Těžké kovy	242
3. Halogeny	242
4. Ostatní desinfekční prostředky	242
Asepse	243
Sterilisace	243
Zhodnocení sterilizačních postupů	244
Sterilisace parou	244

Sterilisace horkým vzduchem	245
Sterilisace vyžíháním	245
Sterilisace parami — suchá	246
Užití desinfekce a sterilisace v praxi	247
Ordinační místnosti	247
Nábytek a unit	248
Prádlo	248
Gumové prádlo a rukavice	248
Sklenky k vyplachování úst	248
Nástroje konservační stomatologie	248
Nástroje stomatochirurgické	249
Nástroje a materiál v prothetice a orthodontice	249
XII. ÚKLID ORDINACE (BAŽANT)	251
Práce uklizečky	251
Práce instrumentářky	252
Práce prováděné v delším intervalu	254
Příprava ordinace	254
XIII. ZÁKLADNÍ STOMATOLOGICKÉ VÝKONY A ČINNOST INSTRUMENTÁŘKY (ADAM, BAŽANT, VOLDRICH)	256
Hlavní úkoly instrumentářky při stomatologickém ošetření	256
Záchovná stomatologie (konservační zubní lékařství) (Bažant)	257
Impregnace	257
Výplň	258
Podložka	259
Nepřímé překrytí	259
Přímé překrytí	261
Devitalisace	261
Umrtvení dřeně	261
Odstranění znecitlivělé dřeně	261
Amputace	261
Vitální amputace	261
Mortální amputace	261
Exstirpace	261
Vitální exstirpace	262
Mortální exstirpace	262
Trepanace	262
Ošetřování infikovaných kořenových kanálků	262
Desinfekční vložka	262
Kořenová výplň	262
Činnost instrumentářky u křesla	265
Všeobecně	265
Příprava pracovního místa	265
Uvedení pacienta na křeslo	266
Konservační ošetřování	266
Zjištování životnosti zuba	266
Zachování sucha	267
Gumová blána	267
Úprava kazivé dutiny	267
Prozatímní vložka	267
Separační vložka	267
Prozatímní výplň	268
Amalgamová výplň	268
Matrice	268
Cementová výplň	268
Silikátová výplň	269
Pryskyřičná výplň	269
Lité výplně	269
Přímá methoda	269
Nepřímá methoda	269

Upevnění hotové kovové inlaye	269
Inlay z umělé pryskyřice	270
Porcelánová inlay	270
Konečná úprava výplně	270
Ošetřování dřeně a kořenových kanálků	271
Přímé překrytí dřeně	271
Vitální amputace nebo extirpace	271
Umrtvující vložka	271
Desinfekční vložka	271
Mortální amputace	271
Extirpace	271
Ošetření infikovaných kořenových kanálků	272
Mechanické rozširování	272
Chemické rozširování	272
Plnění kořenových kanálků	272
Pastou	272
Cementem	273
Gutaperčou	273
Stomatochirurgie (Adam)	273
Péče o pacienta	273
Premedikace	273
Znecitlivění	274
Znecitlivění chladem	275
Injekční znecitlivění	275
Narkosa (vdechováním [inhalační], injekční, klysma)	275
Mrákotný stav	277
Chirurgické ošetřování	278
Extrakce	279
Komplikované extrakce	279
Incise	280
Hojení rány	280
Resekce kořenového hrotu	280
Periapikální kyretáz (výškrab)	280
Operace zubní cysty	280
Operace retinovaného zuba	281
Steh rány	281
Základní úkony při ošetřování chorob parodontia (Bažant)	282
Podstata nejdůležitějších úkonů při ošetřování chorob parodontia	282
Odstranění zubního kamene	282
Ústní sprcha	283
Úprava skusu	284
Výplach dásňové kapsy	284
Leptání	284
Výškrab granulací	284
Gingivektomie	284
Axiální excise	284
Operace Cieszynskiego-Widmana	284
Činnost u křesla při ošetřování chorob parodontia	285
Vyšetření	285
Odstranění zubního kamene	285
Ústní sprcha	285
Úprava skusu broušením	285
Ošetření přecitlivělých krčků	285
Výplach chobotů	285
Výškrab	286
Leptání	286
Gingivektomie	286
Dásňový obvaz po gingivektomii	287
Radikální operace podle Cieszynskiego-Widmana-Neumanna	287
Dočasné upevnění viklavých zubů ligaturou	287
Stomatologická protetika (Voldřich)	287

Základní protetické výkony	287
Otisky a jejich technika	287
Všeobecné zásady při pořizování otisků	288
Volba lžičky	288
Příprava pacienta a pracovního místa	288
Úkoly instrumentárky během otisku	290
Otisk sádrový	290
Otisk hydrokoloidními hmotami	292
Otisk thermoplastickou kompoziční hmotou	293
Otisk zinkoxydeugenolovou pastou — otisk funkční	294
Otisk ve skusu	296
Nepřímý pracovní postup	298
Preparace pilířových zubů	299
Ochrana preparovaných pahýlů	300
Cementování pevných náhrad	301
Zjištění vzájemného vztahu čelistí	302
Běžné laboratorní výkony	303
Odlévání otisků a zhotovování modelů	304
Laboratorní zpracování kovů	307
Odlévání kovů	307
Příprava voskového modelu	308
Zatmelení voskového modelu	308
Vypálení vosku a vyhřívání licí kyvety	309
Roztavení kovu a odlití	309
Spojování kovů	310
Zubní náhrady a způsob jejich zhotovení	311
Náhrady pevné	311
Kovové plášťové korunky	311
Korunka obroučková	312
Korunka litá	317
Tažená korunka	317
Facetové korunky	319
Polokorunky	319
Čepové korunky	320
Pracovní postup při zhotovování čepové korunky	322
Plášťové korunky porcelánové a pryskyřičné	324
Pevné můstky	326
Pracovní postup při zhotovování pevného můstku	328
Cementování pevných můstků	330
Snímání můstků	330
Částečné snímací náhrady	330
Materiál a způsoby konstrukce částečných náhrad	333
Pracovní postup při konstrukci částečných náhrad	334
Celkové náhrady	336
Činnost u kresla při prostetických výkonech	337
Úkoly instrumentárky při prostetických výkonech	337
Základní výbava prostetického kresla	338
Přehled potřebného instrumentaria a činnost instrumentárky při nejdůležitějších prostetických výkonech	339
Základní prostetické výkony	339
Otisky	339
Otisk sádrov	339
Otisk hydrokoloidními hmotami	340
Otisk thermoplastickou kompoziční hmotou	340
Otisk voskem ve skusu	340
Nepřímý pracovní postup	341
Preparace pilířových zubů	341
Cementování pevných náhrad	342
Snímání můstků	342
Speciální prostetické výkony	343
Zhotovení plášťové kovové korunky	343

Korunka facetová	344
Polokorunka	344
Čepové korunky	344
Pláštová korunka porcelánová a pryskyřičná	345
Zhotovení pevných můstek	346
Částečné snímací náhrady	346
Náhrada celková	348
Orthodoncie (Adam)	349
Základní pojmy z orthodoncie	349
Orthodontické přístroje	353
1. Přístroje fixní	353
2. Přístroje snímací (patrová deska, dolní deska, šikmá ploška, monoblok)	357
Pomocné orthodontické přístroje a zařízení (vestibulární deska, orthodontická lopatička, orthodontická čapka, mezerníky, dětské protézy)	360
Práce instrumentářky u orthodontického křesla	361
Nasazování fixních přístrojů	363
Nasazování snímacích přístrojů	363
Kontrolní návštěvy	364
Chirurgické výkony v orthodonci	364
Nástroje a materiál v orthodonci	365
Orthodontické kleště	365
Měřicí přístroje	365
Odlití a úprava orthodontického modelu	366
XIV. ROENTGENŮV PŘÍSTROJ A JEHO POUŽITÍ VE STOMATOLOGII (BAŽANT)	368
Vlastnosti rtg. paprsků	368
Vznik rtg. paprsků	368
Vznik obrazu na rtg. snímku	368
Zastavování	371
Snímky intraorální	371
Některé zvláštní snímky	373
Rtg. status	375
Extraorální snímky	375
Exposice	375
Filmový materiál	377
Uskladnění filmového materiálu	378
Teminá komora a její zařízení	378
Vybalení filmu a zabezpečení totožnosti	379
Vyvolávání	380
Ustalování	381
Vypírání filmů	381
Sušení filmů	381
Označování	381
Ukládání roentgenogramů	383
Chyby při snímkování	384
Chyby při vyvolávání a ustalování	385
XV. FYSIKÁLNÍ LÉČBA (ADAM)	386
Solux — lampa	386
Umělé horské slunce	387
Kromayerova lampa	388
Iontoforesa	389
Galvanisace	389
Faradisace	390
Diathermie	390
Diathermokoagulace	390
XVI. PRVNÍ POMOC (ADAM)	392
Mdloby	392
Umělé dýchání	393
Krvácení	393

XVII. ZÁBRANA ÚRAZŮM A PŘEDCHÁZENÍ CHOROBÁM Z POVOLÁNÍ (BAŽANT)	395
Možnosti úrazu (elektrickým proudem, výbuch chlorethylu, etheru, svítiplynu, bomby se stlačenými plyny, výbuch vulkanisačního kotle, výbuch autoklávu, opaření, popálení, poleptání, úrazy očí)	395
Otravy	397
Kapénková infekce	397
Infekce ran	397
Choroby z povolání	397
XVIII. NAŘÍZENÍ A SMĚRNICE UPRAVUJÍCÍ PÉČI O CHRUP OBYVATELSTVA	399
Péče o chrup (Bažant)	399
Organizační řád stomatologických zařízení	399
Zásady péče o dětský chrup	404
Směrnice o prohloubení péče o chrup dětí	406
Provozní řád péče o chrup dětí	407
XIX. ADMINISTRATIVNÍ AGENDA ZUBNÍ INSTRUMENTÁŘKY (BAŽANT)	411
Přehled administrativní agenda instrumentárky	411
Denní pracovní záznam zubního lékaře (dentisty)	413
Měsíční výkaz	416
Výkaz péče o chrup	417
Seznam literatury	419
Seznam tabulek a obrázků	421
